

MEMORIAL

General Marii Wittek

+ 14 (1921) VM POW
PRZEDZYMIRSKA Maria
vel Przedzymirska,
Przedzymirska

1921 - 1921

3066/WSK

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI —

+ PRZEDZYMIŃSKA Marie
vel Przedzymińska,
Przedzymińska

I/1. Relacja v k. 4, s. 1-4

3066/WSK

I/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora —

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację —

III/1 — Materiały dotyczące rodziny relatora —

III/2 — Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r.

III/3 — Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945)

III/4 — Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r.

III/5 — inne...

IV. Korespondencja —

V. Nazwiskowe karty informacyjne v

VI. Fotografie

brak

I Relacja

- Biogram oprac. przez M. Sulejā, 2006, mps, kopia, k. 2, s. 1-2.
- Biogram oprac. przez E. Skerskā, 2007, mps, kopia, k. 1, s. 3.
- Biogram oprac. przez E. Zawackā, D. Kwomp i E. Skerskā do III t. Słownika kobiet odznaczonych VM, mps, rkps, oryg., k. 1, s. 4.

Przyjeździe N. Sulej 8 II 2006

11.02.1754 | WSK-412 | 07 |

I/1/1

Maria Przedzymirska

Członkini ostatniej Komendy POW w Kijowie w okresie od grudnia 1920 r. do lutego 1921.

Aresztowana na początku lutego 1921 r. wraz z wieloma innymi członkami Komendy. W nocy z 11 na 12 kwietnia 1921 r. została zamordowana w grupie 32 Polaków przez „Czeka” w kijowskim więzieniu. Wśród zamordowanych było 11 peowiaków i 3 peowiaczki – Paulina Choromańska (Karolina Müllerowa), Helena Metelska i Maria Przedzymirska.

W „Pracy kobiet w POW-Wschód” autor zapisał: „*Ś.p. Marja Przedzymirska była również młodą i ładną, lecz w przeciwieństwie do Metelskiej była zdrowa, wesółą, pełną życia, nie traciła nigdy fantazji i humoru. Z rana, gdy przez zakurzone, brudne szyby „Czeka” przedzierał się wiosenny promień słońca i oświecając leżącą na pryczy śliczną główkę Marji, różową od smu, ze zwichrzonych wijących się blond włosów tworzył aureolę – wydawało się nękanym współwielonim, że zawitała do ich celi czarowna wróżka, zwiastunka szczęścia i wyzwolenia. Były to jednak chwile złudzenia. Ob. Przedzymirska traktowała bolszewików wyniosłe, nienawidziła ich i jawnie, głośno mówiła o tem. Na badaniach bito ją i torturowano, lecz nie osłabła, nie zawahała się. Bolszewicy starali się usilnie przeciwną ob. Przedzymirską na swoją służbę, jako jednostkę silną duchowo. Po wyczerpaniu wszelkich sposobów, które miały wydobyć zeznania, lub nakłonić ob. Przedzymirską do służby bolszewickiej, wydano na nią wyrok śmierci. Nie usłuchała również ostatniego rozkazu odwrócenia się w chwili rozstrzelania, pozostała z twarzą zwróconą do zabijających ją katów. Śmiało patrzyła oblicze śmierci i zginęła z okrzykiem: „niech żyje Polska i Piłsudski!”*”

Dekretem Naczelnika Państwa i Naczelnego Wodza z 17 maja 1922 r. ogłoszonym w Dzienniku Personalnym MSWojsk. Nr 1 z dnia 4 stycznia 1923 r. została pośmiertnie odznaczona orderem Virtuti Militari V klasy wraz z 15 innymi zamordowanymi przez sowieców peowiaczkami: Wandą Burdonówną, Pauliną Choromańską, Marią Gnatkowską, Jadwigą Goszczycką, Janiną Holecką, Jadwigą Jankowską, Zofią Jankowską, Janiną Kaczorowską, Marią Kraśnicką, Wandą Langertówną, Zofią Łazowską, Heleną Metelską, Heleną Sikorką, Marią Skrzycką i Anną Węgrzynowską.

Numer nadanego jej pośmiertnie krzyża V klasy Virtuti Militari – 7934.

W „Memoriale w sprawie odznaczenia orderem Virtuti Militari ś.p. oficerów i żołnierzy POW na Wschodzie rozstrzelanych przez władze sowieckie”, podpisanym przez Henryka Józewskiego jako Przewodniczącego Rady Komendantów POW na Wschodzie, a zaakceptowanym przez gen. Edwarda Rydza-Śmigłego tak uzasadniano nadanie Virtuti Militari zamordowanym członkom grupy Leona Korzeniowskiego w Kijowie: „*W końcu września 1920 r. Komenda Naczelna wysłała do Kijowa ob. Stanisław Rytla (Starego) z grupą Peowiaków dla zorganizowania terenu ukraińskiego. Praca organizacyjna na miejscu w Kijowie napotykała wyjątkowe przeszkody ze względu na rozkonspirowanie POW przez bolszewików i stwarzała wielkie personalne niebezpieczeństwo dla wszystkich tych, którzy już pracowali w warunkach bolszewickich na Ukrainie, z tego też względu czyn i praca ostatniej Komendy Kijowskiej zasługuje na specjalną uwagę i odznaczenie. W ciągu dwóch miesięcy udało się Komendantowi Kijowskiemu ob. Staremu zorganizować POW w Kijowie, Charkowie, Żytomierzu, Czerkasach. Komenda Kijowska rozpoczęła normalną pracę, nadsyłając do Naczelnego Dowództwa szereg raportów. W początkach stycznia ob. Stary wyjeżdża służbowo do Kraju, jako swego zastępcę pozostawia ś.p. Leona Korzeniowskiego. W początkach lutego ś.p. ob. Korzeniowski wraz z ob. ob. Korzeniowskim Antonim, Żelichowskim Janem, Swaryczewskim, Skawińskim Janem, Listopadskim Janem, Chawchalukiem Antonim, Wiszniewskim, Müllerem, Sadowskim Karolem, Watenburgiem, Przedzymirską Marią, Choromańską Pauliną, Metelską Heleną zostaje aresztowany przez*”

I/4/2

Kijowską Czerezwyczajką. Niezwykle ciężkie warunki więzienne oraz śledztwo prowadzone z całą bezwzględnością przez Cz. K. Kijowską i Komisję Moskiewską, w której brał udział znany Dobrzyński, nie zachwiało Peowiaków. Po wyczerpaniu wszystkich środków przez bolszewików w nocy z 11 na 12 kwietnia 1921 r. zostali w lokalu Kijowskiej Cz.K. rozstrzelani Ob.Ob. Korzeniowski Leon, Korzeniowski Antoni, Żelichowski Jan, Swaryczewski, Skawiński Jan, Listopadski Antoni, Chawchaluk Antoni, Wiszniewski, Müller, Sadowski Karol, Watenburg, Przedzimirska Maria, Choromańska Paulina, Metelska Helena. Zachowanie się grupy POW podczas zeznań świadków było wybitnie bohaterskiem i wyróżniało ich od ogółu uwięzionych ...”.

Źródła:

Dziennik Personalny MSWojsk. Nr 1 z 4 stycznia 1923 r.; Wesołowski Z.P., Order Virtuti Militari i jego kawalerowie, Miami 1992, s. 318; Ziemiański I., Praca kobiet w POW-Wschód, Warszawa 1933, s. 165, 179-181, 211, 214, 216-217.

Patrz w CAW akta odz. lub pers. :

Rytel Stanisław
Korzeniowski Leon
Korzeniowski Antoni
Żelichowski Jan
Swaryczewski
Skawiński Jan
Listopadski Antoni
Chawchaluk Antoni
Sadowski Karol
Watenburg

wersja popm. 13.11.07 EK

mapkielisko E2

1

1/1/3

Przedźmirska Maria vel Przedzymirska, Przedzemirska (? - 1921),
wywiadowczyni KN III POW Kijów, rozstrzelana przez Czecha w Kijowie.

Brak danych biograficznych oraz informacji na temat początków działalności.

Została aresztowana na początku lutego 1921 przez Czecha w Kijowie wraz z innymi członkami KN III, m.in. Leonem Korzeniowskim, zastępcą Komendanta Naczelnego. Przeszła ciężkie i bezwzględne śledztwo prowadzone przez Czecha w Kijowie i Komisję Moskiewską, podczas których „*traktowała bolszewików wyniośle. Starali się usilnie przeciwną ob. Przedźmirską na swoją służbę jako jednostkę silną duchowo. Po wyczerpaniu wszelkich sposobów, które miały wydobyć zeznania lub nakłonić do służby bolszewickiej, wydano na nią wyrok śmierci*”. Została stracona w nocy z 11 na 12 IV 1921 w budynku Czecha w Kijowie w egzekucji grupy KN III aresztowanej w lutym 1921. Zginęło wówczas czternaście osób.

Przedźmirska Maria Dekretem Naczelnika Państwa i Naczelnego Wodza z 17 V 1922 (Adj. Gen. L. 13391) została pośmiertnie odznaczona Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego Virtuti Militari (nr k. 7934) za „*wymagającą wyjątkowego poświęcenia pracę i śmierć bohaterską*”.

APAK, T. 3066/WSK; Dz. Pers. MSWojsk. Nr 1 z dn. 4 I 1923 ;
Filipow K., *Order VM 1792-1945*, Warszawa 1990, s. 115(Przedzymirska);
Polak B., *Kawalerowie VM 1792-1945...*, s. 269 (Przedzemirska);
Wesołowski, *Order VM...*, s. 318, 515 ; Ziemiański, *Praca kobiet...*, s. 165, 179, 180, 211, 214, 216, 217.

Oprec. Elżbiety Skewskiej

22 III
D.W.
Opres. E2, D.W. i E. Skewskiej do III tomu
"Strumień UM Kobieta"
I/1/1/4 Kom. D.W.
ESK

PRZEDŻYMIRSKA Maria vel PRZEDRZYMIRSKA, PRZEDŻEMIRSKA (?-1921),
wywiadowczyni KN III POW Kijów, aresztowana przez CzeKa, rozstrzelana.

O Marii Przedzymirskiej brak danych biograficznych.

Wiadomo, że ^{głównie tylko, że należała do} była członkinią KN III POW Kijów. ^{i że} Została aresztowana na początku lutego 1921 przez kijowskie CzeKa wraz z innymi członkami KN III, m.in. Leonem Korzeniowskim, zastępcą Komendanta Naczelnego. Przeszła ciężkie i bezwzględne śledztwo prowadzone przez CzeKa w Kijowie i Komisję Moskiewską. I. Ziemiański tak ją opisał: ... *Maria Przedzymirska była (...) młoda i ładna (...) zdrowa, wesola, pełna życia, nie traciła nigdy fantazji i humoru. (...) traktowała bolszewików wyniośle, nienawidziła ich i jawnie, głośno mówiła o tem. Na badaniach bito ją i torturowano, lecz nie osłabła, nie zawahała się. Bolszewicy starali się usilnie przeciwną ob. Przedzymirską na swoją służbę jako jednostkę silną duchowo. Po wyczerpaniu wszelkich sposobów, które miały wydobyć zeznania lub nakłonić (...) do służby bolszewickiej, wydano na nią wyrok śmierci. Została stracona w nocy z 11 na 12 IV 1921 w budynku kijowskiego CzeKa w egzekucji 32 Polaków, w tym 14 członków KN III. Ziemiański tak opisał jej śmierć: Nie usłuchała również ostatniego rozkazu odwrócenia się w chwili rozstrzelania, pozostała z twarzą zwróconą do zabijających ją katów. Śmiało patrzyła w oblicze śmierci i zginęła z okrzykiem: „niech żyje Polska i Piłsudski!”*

Maria Przedzymirska Dekretem Naczelnika Państwa i Naczelnego Wodza z 17 V 1922 (Adj. Gen. L. 13391 VM) za „wymagającą wyjątkowego poświęcenia pracę i śmierć bohaterską” została pośmiertnie odznaczona Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego Virtuti Militari z nr. Krzyża 7934

APAK, T. 3066/WSK; Dz. Pers. MSWojsk. Nr 1 z dn. 4 I 1923;

Filipow K., *Order VM 1792-1945*, Warszawa 1990, s. 115 (tam jako Przedzymirska); Polak B., *Kawalerowie VM 1792-1945...*, s. 269 (tam jako Przedzemirska); Wesołowski, *Order VM...*, s. 318, 515; Ziemiański, *Praca kobiet...*, passim.

T. 3066/WSK

POW

PRZEDZY MIRSKA Maria
vel Przedzymirska
Przedzimirska

V Nazwiskowe karty informacyjne

VII

POW
Słojów

+ Przekłymińska Maria

zob. Ziemiński, Prawa kobiet ...
s. 165, 179, 180, 211, 214, 216, 217.

złg. VIII'07

i

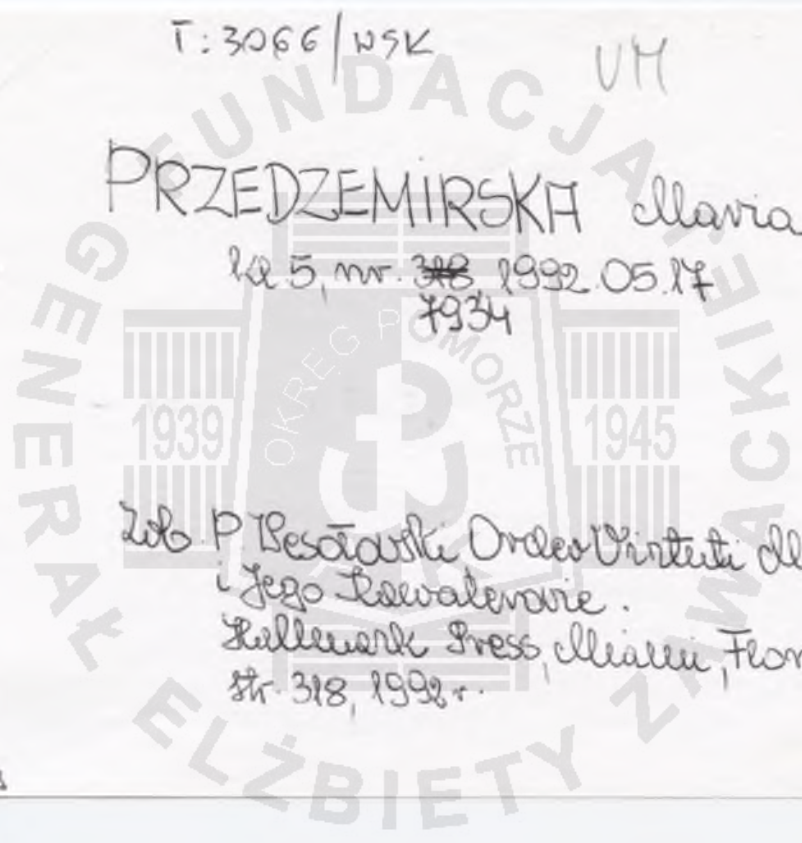
T: 3066 / WSK

UM

POW

PRZEDZEMIRSKA clavia

kt 5, nr. ~~318~~ 1992 05.17
1934

Zob. P. Beszowski Order Virtuti Militari
i Jego Kawalerowie.
Kullerwerk Press, cliaallu, Florida, USA
str. 318, 1992 r.

W. 2000 98

i

VM

POW

PRZEDRZYMIŃSKA Maria

- odznaczona pośmiertnie VM ze
udziałem w POW

zob. Filipów K., Order VM 1792-1945, W-wa 1990,
s. 115

ok. 1909

FUNDUM CJA
PRZEDSIEMIRSKA Merie
GENERAK
1939 OKREG POMORZE 1945
AK
WACKIE
Pobek „ Kew. VM 1792-1945. Wykaz
od 2 meczonych ... s. 269
D.Kv. 103

T: 3066 | NSK

+ Prudymirnikle

[Prudymirnikle Num 4 + A.3.0164]

1920

1. N

Mare

2. l. ps.

3. ur.

4. st.

5. Org.

POW K 1 3

1922 A 705

6. przydz.

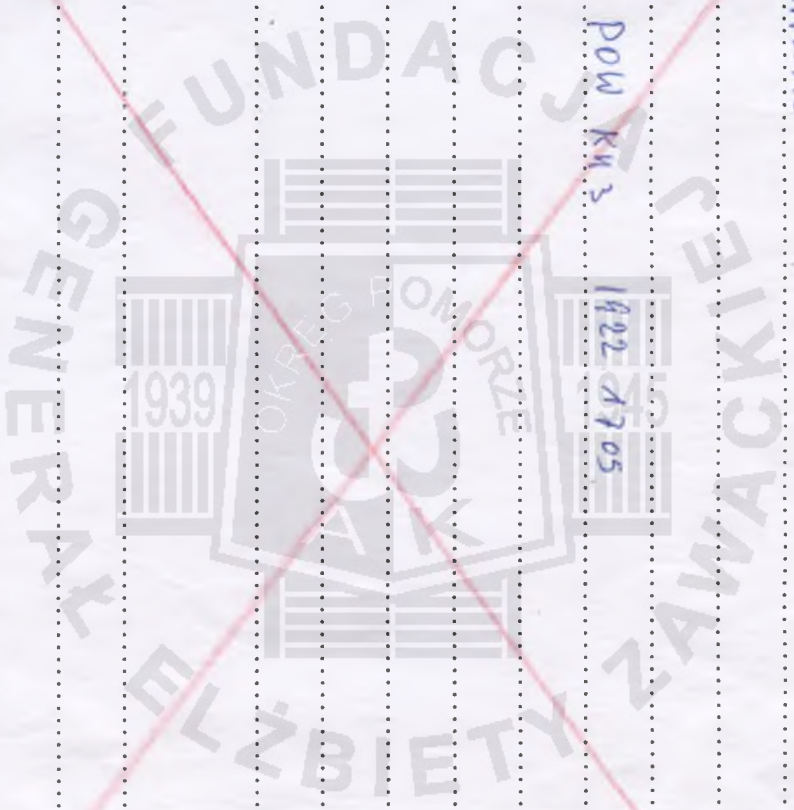
7. funkcje

8. nr

7934

9. źr.

Wzrost 1 348 / 515

PRZEDŻYMIRSKA Namie.

